

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ

IV Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2020 року)

У двох частинах

Частина 2

Суми
Сумський державний університет
2020

неприпустима постановка перед експертом правових питань [3].

Якщо ініціатор проведення дослідження не може зорієнтуватися в якісному та кваліфікованому призначенні конкретної експертизи (експертного дослідження), буде доцільним завчасно проконсультуватися в експертній установі за відповідним напрямком, можливо погодити перелік питань, на які можливо буде надати відповідь, виходячи із обставин справи. На цій же стадії можливо уточнити іншу, не менш важливу інформацію стосовно об'єктів дослідження (надання доступу експерту до об'єктів дослідження, необхідності застосування руйнуючих методів під час дослідження тощо) та необхідної кількості порівняльних зразків.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Перлін С. І. Співвідношення судової експертизи та експертного дослідження в діяльності Експертної служби МВС України. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 2. С. 283–288.
2. Про затвердження Інструкції з організації проведення та оформлення експертних проваджень у підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України : наказ МВС України від 17.07.2017 р. №591 // *Офіційний вісник України*. 2017. № 73. Ст. 2254.
3. Щербаковский М. Г. Судебные экспертизы: назначение, производство, использование: учебно-практическое пособие. Харьков: Эспада, 2005. 544 с.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЩОДО ПРАВОМІРНОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ОБШУКІВ В УКРАЇНІ: ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Малій Б. А.

Студент IV курсу ННІ права

Сумського державного університету

Науковий керівник: Ільченко О. В.

к. ю. н., доцент, доцент кафедри КПДС ННІ права

Сумського державного університету

Проведення такої слідчої (розшукової) дії як обшук здійснюється правоохоронними органами і супроводжується чітким дотриманням процедури, відповідно до встановленої законом кримінально-процесуальної форми. Але, на жаль, не завжди дії усіх правоохоронних структур щодо сприяння ефективності проведення даної процедури є узгодженими. Нижче ми розглянемо основні, на нашу думку, проблеми в роботі органів досудового розслідування під час проведення обшуків та певні прогалини у кримінально-

процесуальному законодавстві, що регулює це питання.

На нашу думку, головне на що варто звернути увагу це отримання слідчим, прокурором ухвали слідчого судді про дозвіл на проведення обшуку (далі – ухвала). Вимоги стосовно її змісту містяться у ст. 235 КПК України [1]. Так, це основний документ, що надає право проникнути до житла чи іншого володіння особи лише один раз. Проте на практиці досить часто буває, що правоохоронні органи виїжджають на проведення обшуків без вищевказаної ухвали, розраховуючи при цьому чи то на відсутність правової обізнаності громадян, чи відсутність належного правового захисту зі сторони адвокатів.

Відповідно до Конституції, а також КПК України, проникнення до житла чи до іншого володіння особи без ухвали слідчого судді допускається лише у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину [2]. Тобто, фактично, без згаданої раніше Ухвали, слідчий, прокурор, правоохоронні органи можуть потрапити до житла чи іншого володіння особи лише за добровільною згодою такої особи. Цей факт повністю нівелює основну функцію обшуку – відшукування знаряддя кримінального правопорушення або майна, яке було здобуте у результаті його вчинення, а також встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб.

Другою проблемою є, власне, сама процедура складення протоколу обшуку. Як відомо, такий протокол складається в присутності усіх учасників слідчої дії, та зачитується вголос прокурором або слідчим. І наче така процедура дає нам гарантії того, що дана процесуальна дія є прозорою і зрозумілою. Проте досить часто прокурором (слідчим) допускається значна кількість граматичних і орфографічних помилок, які ускладнюють процедуру залучення результатів обшуку під час судового розгляду кримінальної справи. Іноді вказуються неточні чи неактуальні біографічні дані (ПІБ особи, дата народження, місце народження, місце постійної реєстрації тощо).

У інших випадках взагалі трапляються казуси, коли на двох різних обшуках як учасники слідчої дії залучені ті ж самі поняті при чому вказаний у протоколі час проведення обшуку свідчить про те, що поняті перебували на двох обшуках одночасно. Результати таких обшуків не будуть залучені до матеріалів кримінального провадження адже суддя може визнати їх як недопустимими.

Існує і проблематика, пов'язана із залученням захисника (адвоката) до процедури проведення обшуку. У ч.1 ст. 236 КПК України зазначено, що незалежно від стадії проведення обшуку слідчий, прокурор, інша службова особа, яка бере участь у проведенні обшуку, зобов'язані допустити на місце його проведення захисника [1]. А ось у ч. 5 цієї ж

статті вказано, що обшук особи здійснюється особами тієї самої статі у присутності адвоката, представника на вимогу такої особи. Неявка адвоката, представника для участі у проведенні обшуку особи протягом трьох годин не перешкоджає проведенню обшуку. Саме цими нормами часто спекулюють, спеціально затягуючи час до приїзду адвоката на місце обшуку чи навпаки – захисник своїми діями намагається усіляко перешкоджати слідчому (прокурору) при проведенні обшуку.

Досліджуючи питання щодо фіксації розгляду клопотання про проведення обшуку, зазначимо, що частину 5 ст. 27 КПК викладено у редакції: «Під час судового розгляду та у випадках, передбачених цим Кодексом, під час досудового розслідування забезпечується повне фіксування судового засідання та процесуальних дій за допомогою звуко- та відеозаписувальних технічних засобів. Офіційним записом судового засідання є лише технічний запис, здійснений судом у порядку, передбаченому цим Кодексом» [1].

Підтримуючи доцільність відеозапису засідань, звернемо увагу на недоцільне і невиправдане дублювання фіксування і за допомогою звукозаписувальних, і за допомогою відеозаписувальних технічних засобів, адже можливості відеозапису включають в себе і запис звуку. Це стосується і доповнених формулювань ч. 1 ст. 107 КПК, що «виконання ухвали слідчого судді, суду про проведення обшуку в обов'язковому порядку фіксується за допомогою звуко- та відеозаписувальних технічних засобів», при тому, що фіксація обшуку за допомогою звукозапису взагалі викликає подив, враховуючи, що обшук є невербальною слідчою (розшуковою) дією.

При цьому слід звернути увагу на ще один важливий аспект, практика реалізації оновлених положень КПК України показала проблематику яка стосується детальної регламентації проведення відеозапису під час проведення обшуку. Досі незрозуміло, чи повинні бути в кадрі поняті, чи повинна камера фіксувати факт вилучення і перелік майна. А найголовніше – в КПК немає ні слова про безперервність відеозапису [3].

Проте, засада кримінального провадження, передбачена ст. 27 КПК України, має назву – «Гласність і відкритість судового провадження та повне фіксування технічними засобами судового засідання і процесуальних дій», і ч. 5 цієї ж статті передбачає, що під час судового розгляду та у випадках, передбачених КПК України, під час досудового розслідування забезпечується повне фіксування судового засідання та процесуальних дій за допомогою звуко- та відеозаписувальних технічних засобів. Відповідно, «повне фіксування», як видається, свідчить про необхідність саме безперервного, суцільного фіксування процесуальних дій, у тому числі обшуку, на що слід звертати увагу при наданні правової допомоги у кримінальному провадженні [4].

Проаналізувавши нагальні проблеми, що виникають під час проведення обшуків,

хотілося б зазначити на необхідність внесення доповнень до положень ч. 7 ст. 223 КПК України, ч. 1 ст. 107 КПК України з зазначенням обов'язковості проведення безперервного звуко- та відеозапису під час проведення обшуків.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: чинне законодавство України зі змінами та доп. станом на 05.04.2020 р. Київ, 2012. 486 с.
2. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
3. Пономаренко Д. Недопустимість доказів. Тактика встановлення. URL: <http://blog.liga.net/user/ponomarenko/article/26945.aspx> (дата звернення: 05.04.2020).
4. Глушко С. Применение новелл УПК при обыске: следствие уже приспособилось. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/114388-primenenie-novell-upk-pri-obyske-sledstvie-uzhe-prisposobilos> (дата звернення: 05.11.2019).

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ОСІБ, ЩО БЕРУТЬ УЧАСТЬ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ: ПРОЦЕСУАЛЬНІ АСПЕКТИ

Бенько А. В.

*Студентка IV курсу ННІ права
Сумського державного університету*

Науковий керівник: Ільченко О. В.

*к. ю. н., доцент, доцент кафедри КПДС ННІ права
Сумського державного університету*

На сьогодні питання забезпечення безпеки осіб, які сприяють правосуддю, є надзвичайно важливим в системі кримінального процесу. Важеліефективного захисту від впливу на свідків з боку злочинців є недосконалими і потребують реформування, з урахуванням найкращого досвіду зарубіжних країн. Аналіз норм положень Кримінального процесуального кодексу України дає нам підставу стверджувати: проблема забезпечення безпеки осіб, що беруть участь у кримінальному процесі залишається недостатньо врегульованою. Останнє призводить до того, що значна кількість кримінальних правопорушень залишається нерозкритими через відмову потерпілих або свідків надавати обвинувальні показання, у зв'язку із побоюваннями впливу зі сторони обвинувачених.

Міжнародною спільнотою ще з середини минулого століття було започатковано впровадження інституту захисту шляхом нормативного закріплення стандартів щодо надання гарантій особам, які надають свідчення і тим самим сприяють реалізації